HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בעיגול של דבילה והוציאו לרשות הרבים בקורה והוציאו לרה״ר רבי יהודה אומר אם לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבין ואם לאו פטורין ר״ש אומר אע״פ שלא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים פטורים לכך נאמר בעשתה יחיד שעשאה חייב שנים שעשאוה פטורין במאי קמיפלגי בהאי קרא [1]ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה ר״ש סבר תלתא מיעוטי כתיבי נפש תחטא אחת תחטא בעשתה תחטא חד למעוטי זה עוקר וזה מניח וחד למעוטי זה יכול וזה יכול וחד למעוטי זה אינו יכול וזה אינו יכול ורבי יהודה חד למעוטי זה עוקר וזה מניח וחד למעוטי זה יכול וזה יכול וחד למעוטי יחיד שעשאה בהוראת ב״ד (א)ור״ש (ב)יחיד שעשאה בהוראת ב״ד חייב ור״מ מי כתיב נפש תחטא אחת תחטא בעשותה תחטא תרי מעוטי כתיבי חד למעוטי זה עוקר וזה מניח וחד למעוטי יחיד שעשאה בהוראת ב״ד: אמר מר זה יכול וזה אינו יכול דברי הכל חייב הי מנייהו מיחייב אמר רב חסדא [א]זה שיכול דאי זה שאינו יכול מאי קא עביד אמר ליה רב המנונא (ג)דקא מסייע בהדיה אמר ליה (ד)[ב]מסייע אין בו ממש אמר רב זביד משמיה דרבא אף אנן נמי תנינא (ה)[ג]היה יושב על גבי המטה וארבע טליות תחת רגלי המטה טמאות מפני שאינה יכולה לעמוד על שלש ור׳ שמעון מטהר (ו)[ד]היה רוכב על גבי בהמה וד׳ טליות תחת רגלי הבהמה טהורות מפני שיכולה לעמוד על ג׳ ואמאי הא קמסייע בהדי הדדי לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש אמר רב יהודה מדיסקרתא לעולם אימא לך מסייע יש בו ממש ושאני הכא דעקרה לה לגמרי וכיון דזימנין עקרה הא וזימנין עקרה הא ליהוי כזב המתהפך מי לא תנן (ז)[ה]זב שהיה מוטל על ה׳ ספסלין או על ה׳ פונדאות לאורכן טמאים לרחבן טהורין ישן ספק מתהפך עליהן טמאין אלא לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש אמר רב פפי משמיה דרבא אף אנן נמי תנינא

רבי

עיגול וקורה גדולים הן ואין אחד יכול להוציאו: **ואם לאו.** שיכול אחד להוציאו: **נפש תחטא.** משמע נפש ולא נפשות: **חד למעוטי זה עוקר.** מרשות הרבים: **וזה מניח.** ברשות היחיד דכל כמה דלא כתיב אלא חד מיעוט מסתברא דהאי הוא דממעט דהאי קעביד פלגא והאי פלגא וליכא חד דמסייע בכולה: **וחד.** יתורא למעוטי אף על פי דעבדי כי הדדי דהאי עביד כולה והאי עביד כולה ומיהו זה יכול וזה יכול הוא דממעיט דלאו אורחיה למעבדה בתרי: **וחד.** יתורא למעוטי נמי זה אינו יכול וזה אינו יכול דאף על גב דאורחייהו למיעבד בתרי מעטינהו: **יחיד שעשה בהוראת ב״ד.** הורו ב״ד שחלב מותר והלך היחיד ועשה על פיהם דאנוס הוא ורבי שמעון לטעמיה דאמר בהוריות(ח) יחיד שעשה בהוראת ב״ד חייב: **תרי מיעוטי כתיבי.** נפש אחת חד מיעוטא הוא דאורחיה דקרא לאישתעי הכי: **זה שיכול.** דאיהו עבדה לכולה: **אין בו ממש.** מי שאינו אלא מסייע בדבר ואם בא לעשותו לבדו אינו יכול אין בו ממש ולא חשיב מידי ולא מיפטר אידך: **אף אנן נמי תנינא.** דמסייע אין בו ממש: **היה.** זב יושב על גבי מטה: **וד׳ טליות.** טליתות: **שאינה יכולה לעמוד על ג׳.** וכיון דזה אינו יכול וזה אינו יכול כל אחד ואחד כולי מעשה עביד וגבי מדרס הזב בעינן שינשא רובו עליו בת״כ(ט): **ור׳ שמעון מטהר.** ר׳ שמעון לטעמיה דאמר זה אינו יכול וזה אינו יכול נמי אינו אלא כמסייע ופטור (א) (י)(ל״א דבעי שיעור זיבה לזה ושיעור זיבה לזה כלומר רובו של זב מכביד על כל אחד ואחד ואפילו מסייע לא הוי): **מפני שיכולה לעמוד על ג׳.** הלכך כל אחד ואחד ה״ל רביעי ואינו אלא מסייע וסתמא כר׳ יהודה דזה יכול וזה יכול קרי מסייע: **דעקרה ליה לגמרי.** עוקרת הרגל מן הארץ ואפי׳ מסייע לא הוי: ופרכינן ואי טעמא משום דעקרה ליה **כיון דזימנין דעקרה האי וזימנין עקרה האי.** ובכל ג׳ איכא לספוקי שמא הכבידה עליהן ולא עקרתן לטמינהו מספק כזב (ב) המהפך על ה׳ פונדאות דמטמינן ליה מספק: **פונדאות.** כמין חריטין כיסים ארוכים ונותנין בהן מעות ובלע״ז ברידי״ש ורגילין לשמש שכיבה עם מלאכתן שיושב עליהם והם מלאות מעות ופותח פיהם ונוטל ואין צריך לומר לו עמוד ונעשה מלאכתנו: **לאורכן.** כגון שהיה שוכב על מיעיו או פרקדן ואורכו מוטל על (ג) אורכן: **טמאים** גרסינן במשנה דטהרות. דיש לומר בכל אחת מהן שנישא רובו עליו פעמים על זו ופעמים על זו: **לרחבן טהורין.** לפי שארכו מוטל על רחבן ואין רובו נישא על אחת מהן: **ישן.** לו עליהן לרחבן: **ספק נתהפך.** על ארכו ונמצא כולו נשען על אחת מהן: **טמאות.** דכל חדא איכא למימר על זו נתהפך אלמא מטמינן מספק והתם נמי אי משום עקירה הוא ניטמינהו מספיקא אלא לאו טעמא משום דכולהו הוו כל חדא וחדא מסייע ואין בו ממש כן נראה בעיני משנה זו. ורבותי גורסין לאורכן טהורין ופירשו טעמא דלאורכן טהורין משום דאמרי שמא ביניהן שכב ולא עליהם וקשיא לי א״כ לקולא תלינן ואמאי תני סיפא ספק נתהפך טמאים:

הסוס

תלתא מיעוטי כתיבי. והא דנקט בעשותה בברייתא טפי מהנך משום שהוא מיעוט אחרון שבפסוק ובהא פליגי ולא ידע ר״י דאמאי נקט במילתיה דר׳ שמעון יחיד שעשאה חייב כו׳ ולא נקט לישנא דלעיל העושה את כולה ולא העושה את מקצתה ושמא לישנא דשנים שעשאוה פטורין משמע טפי אפי׳ זה אינו יכול וזה אינו יכול: **חד למעוטי זה עוקר וזה מניח.** וזה כתב אות אחת וזה חבירו וכתב אות שניה לא איצטריך קרא[א] אלא אהוצאה דה״א אהכנסה ואהוצאה הוא דקפיד רחמנא וליחייב אפי׳ בלא הנחה: **ה״ג** ורבי שמעון יחיד שעשאה בהוראת ב״ד לא צריך קרא [ב]ול״ג ר״ש לטעמיה דאמר יחיד שעשאה בהוראת ב״ד חייב כדפירש בקונטרס דהא תנן בהדיא בפ״ק דהוריות (ד׳ ג.) הלך ועשה על פיהן בין הביאו כפרתן בין לא כו׳ ר׳ שמעון פוטר ומפרש טעמא תולה בב״ד אנוס הוא: **אמר מר זה יכול וזה אינו יכול.** נראה לר״י דהאי אינו יכול היינו אפי׳ בעל כח הרבה אלא שהוא נושא הקורה בענין זה בכי האי גוונא שאלמלא אחר לא היה יכול לנושאה לבדו כגון באצבע או תופסה בענין זה שאינו יכול לנושאה לבדו [ג]דמה לנו לכחו כיון דהשתא מיהא אינו יכול לנושאה: **הי מינייהו מיחייב.** לא בעי למימר שיהא פטור אותו שיכול וליחייב שאינו יכול דאין זה סברא אלא קאמר דליתחייב נמי אפילו שאינו יכול כמו לר׳ יהודה ור״מ דאמרי לעיל זה אינו יכול וזה אינו יכול חייב: **אמר רב זביד משמיה דרבא אף אנן נמי תנינא.** פירוש דמסייע אין בו ממש קשה לר״י דהכא אית ליה לרב זביד דמסייע אין בו ממש וכן רב אשי בסמוך ובפ״ב דביצה (דף כב.) אמרינן אמימר כחל עינא על יד נכרי בשבת א״ל רב אשי מאי דעתיך כו׳ ואמר רב כהנא חולה שאין בו סכנה אומר לנכרי ועושה הא מסייע בהדיה דקא עמיץ ופתח א״ל איכא רב זביד דקאי כוותך ושני ליה מסייע אין בו ממש משמע דרב זביד ורב אשי סוברים דיש בו ממש ואין לומר דהא דאמר הכא אין בו ממש לא שיפטר לגמרי אלא דאין בו חיוב חטאת דהא מייתי רב אשי דעבודתו כשרה משמע דאפי׳ פסולא דרבנן ליכא א״כ לענין שבת נמי מנלן שיש בו איסורא דרבנן ומיהו לרב אשי איכא למימר דבתר דשמעה מאמימר סברה אלא לרב זביד קשה דאיהו גופיה קאמר משמיה דרבא דאין בו ממש ואמימר היה הרבה אחר רבא ואפי׳ אחר רב פפא שהיה תלמידו של רבא ושמא בתר מעשה דאמימר שמעה רב זביד משמיה דרבא ולא ⊗מרבא עצמו ועוד אור״י דהכי פריך התם והא קא מסייע בהדיה דקא עמיץ ופתח ואע״ג דמסייע אין בו ממש בעלמא הא אית לן למימר דאסרו משום שחיקת סממנין [ד]ומשני דאין בו ממש אפילו לענין זה: **ור״ש מטהר.** פי׳ בקונטרס דר״ש לטעמיה דפטר זה אינו יכול וזה אינו יכול [ואינו] נראה לרשב״א דשאני התם דגלי רחמנא דאיכא קרא לפטור ונראה דטעמא משום דבעי שיהיה רוב הזב נישא על כל אחד וכן משמע במסכת זבים פ״ד (משנה ה) דתנן הזב בכף מאזנים ומשכב ומושב כנגדו כרע הזב טהורין כרעו הן טמאין ר״ש אומר ביחיד טמאין פי׳ כשאין אלא משכב אחד או מושב אחד במרובין טהורין שאין כ״א נושא רובו: **היה רוכב ע״ג בהמה.** בעומדת איירי דאי במהלכת כל שעה עוקרת רגל הא׳ ועומדת על ג׳ וטמא מה שתחתיהן שאינה יכולה לעמוד על שתים: **מפני שיכולה לעמוד על ג׳.** וה״ל כל רגל אינו יכול והג׳ אחרים יכולין: **וכיון דזימנין עקרה הא וזימנין הא ליהוי כזב המתהפך.** [ה]ואפילו ברה״ר טמא: **לאורכן טמאין.** כן גרים הקונטרס ופי׳ דטמאין משום דאיכא למימר דכל אחד נושא רובו עליו פעמים על זה ופעמים על זה ולרוחבן טהורין שאין רובו נישא על כל אחד מהן ולפי זה אתיא כר״ש דבעי שיהא רוב הזב נישא עליו ור״י אומר דמצי למימר דאתיא אפילו כרבנן וטעמא דטהורות משום דה״ל כל אחד מסייע שאין בו ממש ומהך רישא הוה מצי למיפרך דמטמאין לאורכן מספיקא אלא ניחא ליה למיפרך מסיפא דמפרש בה טעמא אמאי טמאין:

שמשענת

מסורת הש״ס

א) נ״ל ור׳ שמעון לטעמי׳ דאמר יחיד וכו׳. רש״ל, ב) הוריות ב:, ג) [נ״ל הא קא], ד) [ביצה כב.], ה) זבים פ״ד מ״ז, ו) ג״ז שם, ז) שם מ״ד, ח) [דף ב:], ט) [מצורע מכלתא דזבים פרק ג], י) רש״ל מ״ז,

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ור׳ שמעון וכו׳ כמסייע ופטור (ל״א דבעי וכו׳ לא הוי) תא״מ ונ״ב ס״א נמחק האי ל״א כי אינו מפירש״י אלא מפי׳ התוס׳: (ב) ד״ה ופרכינן וכו׳ כזב המתהפך על: (ג) ד״ה לארכן וכו׳ מוטל על רחבן והס״ד:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה אמר רב זביד וכו׳ ולא מרבא עצמו. עיין חולין קיג ע״ב ברש״י ד״ה הא דרביה:

לעזי רש״י

ברידי״ש. ארנקים ארוכים.

מוסף רש״י

מסייע אין בו ממש. מי שאינו עושה מלאכה ממש אלא מסייע ובלאו הוא מתעבדא (ביצה כב.).

רבינו חננאל

אית בעניין שנים שהוציאו תלתא גווני, כל אחד מהן יכול לבדו להוציא אלא שהוציאוהו שנים, ר׳ מאיר מחייב וחכמים פוטרים. זה [לבדו] אינו יכול וזה [לבדו] אינו יכול וכשמתחברין שניהם יכולין [נ״א: ונועדו שניהם יחד והוציאוהו], ר׳ מאיר ור׳ יהודה מחייבין ור׳ שמעון פוטר. אחד יכול ואחד אינו יכול דברי הכל [מי שיכול] חייב. ותלמודא דשנים שעשו פטורין מבעשותה, בעושה את כולה ולא בעושה מקצתה, [שנים שעשו פטורים], הא כיצד, בזמן שכל אחד מהן יכול כגון לגיזה במלגז ושביטה בכרכר וכתיבה בקולמוס דמנהגא בעלמא שכל אחד ואחד יכול [לעשותו] ואם עשו שנים פטורין. אבל כגון הוצאת עיגול של דבילה דטוענא יקירא הוא, או קורה דטוענא יקירא היא, דכל חד באפי נפשיה לא מצו ביה ושניהם מצי ביה, ר׳ יהודה מחייב ור׳ שמעון פוטר. [ו]קא מיפלגי בהאי קרא ואם נפש אחת תחטא בשגגה [מעם הארץ] בעשותה. ר״ש סבר תלתא מיעוטא כתיבי, נפש, אחת, בעשותה. חד למעוטי זה עוקר וזה מניח, כגון פשט העני את ידו לפנים ונתן בעה״ב לתוכה והוציא. וחד למעוטי זה יכול וזה יכול. וחד למעוטי זה אינו יכול וזה אינו יכול. ר׳ יהודה סבר זה אינו יכול וזה אינו יכול לא אימעט, ומיעוטא שלישי לאפוקי יחיד שעשה בהוראת ב״ד ופטור מן הקרבן. והיכי דמי כגון האי דתנן נשאת ע״פ ב״ד תצא ופטורה מן הקרבן, שלא ע״פ ב״ד תצא וחייבת בקרבן. ור׳ שמעון אמר לך יחיד שעשה בהוראת ב״ד לא צריך קרא למעוטיה. ור׳ מאיר דקא מחייב זה יכול וזה יכול, אמר לך

עין משפט נר מצוה

יט א ב מיי׳ פ״א מהל׳ שבת הלכה טז:
כ ג מיי׳ פ״ז מהל׳ משכב ומושב הלכה ה:
כא ד שם הלכה ו:
כב ה שם הלכה ד:

תורה אור השלם

1 וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כז

מוסף תוספות

א. דלא דמי עושה חצי שיעור לשנים המתעסקין בשיעור שלם. תוס׳ הרא״ש. ב. פי׳ שאין לך אנוס גדול מזה. ריטב״א. ג. דלא מסתבר למימר דחשיב יכול כיון שהוא בעל כח. תוס׳ הרא״ש. ד. [ש]החמירו באיסורים דרבנן דילמא אתי׳ למיעבד בידים. ריטב״א. ה. ברשות היחיד אית לן ודאי לטמויינהו כספק טומאה ברה״י, ואי קיימא נמי ברה״ר מ״מ להוי כזב המתהפך. תוס׳ הרא״ש.

רב נסים גאון

זב שהיה מוטל על ה׳ ספסלין או על ה׳ פונדאות לאורכן טמאין לרחבן טהורין. פירוש דבר זה מצוי בתוספתא זב שהיה מוטל על ו׳ כסאות לרחבן טהורות שאין אחד מהן נושא רובו. ומשכחת לה בתורת כהנים אשר ישב עליו, עד שינשא רובו עליו.

רבינו חננאל (המשך)

תרי מיעוטי אינון ואם נפש אחת תחטא בשגגה, אחת לאו מיעוטא הוא, אלא נפש תחטא, בעשותה, חד לזה עוקר וזה מניח, וחד ליחיד שעשה בהוראת בית דין. ובזמן שאחד יכול ואחד אינו יכול והוציאו (שניהם פטורין) [ד״ה חייב]. אמר רב חסדא היכול הוא דחייב ואידך שאינו יכול לא קא עביד מידי אלא מסייע הוא ומסייע אין בו ממש. ואיסתייע רב חסדא בכמה סייעתא, דפ״ש״ך סימן. רב זביד משמיה דרבא סייעיה מהא דתני בזב היה רוכב ע״ג בהמה וד׳ טליות תחת ד׳ רגלי בהמה טהורות מפני שהיא יכולה לעמוד על שלש, דחשבת לה כחדא סייעתא ומסייע אין בו ממש. וכי אמר רב יהודה מדסקרתא לעולם אימא לך מסייע יש בו ממש, ושאני בהמה דכי עקרא חדא רגל משויא בדעתא למעקר כולהי גופיה, אהדרו ליה לאו דזמנין עקרא הא זמנין עקרא הא, וכיון דאפילו בעי למעקר כולי גופה ומתחלה עקרא חדא הא זמנין עקרא הא וזמנין דעקרא הא ולאו חדא בעינא הוא דעקרא, אי הוה אית בה ממש במסייע הוה האי בהמה כזב דרכיב על האי בהמה כזב המתהפך על ה׳ ספסלין לארכן ויש ספק מתהפך עליהן טמאין דכל רגל מסייעת הוא ספק הא מתעקרא וספק הא מתעקרא, אלא אמרינן מסייע אין בו ממש. ורב פפי משמיה דרבא סייעא מהא.